

Täysistunto

Keskiviikko 9.12.2020 klo 14.00—15.41

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 234/2020 vp

Lakialoite LA 21/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 37/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 37/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Vartiainen esittelee.

Keskustelu

15.18 **Juhana Vartiainen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama sana tästä mietinnöstä, joka on sekin yksimielinen. Mutta tässä tapauksessa tämän lainsäädännön vaikutukset ja mielekkyys ovat huomattavasti vaikeammin arvioitavia ja perustuvat joka tapauksessa merkittävilta osin arvauksiin ja oletuksiin, siksi tästä muutama sana enemmän.

Siis tämän epidemian aikana nyt vuodenvaihteessa... [Puhemies: Anteeksi, edustaja Vartiainen, tässä puhujapöytäpuhepuheessanne voitte ottaa maskin kasvoiltanne, huomaan, että on helpompi.] — Ihanaa, kiitos! — ...säädettiin tilapäinen korkokatto vakuudettomille luotoille, joista käytetään joskus pilkallisesti nimitystä pikavippi, mutta kysymyksessä on siis rahoitusmarkkinoiden, luottomarkkinoiden yksi osa, jossa korkeaa korkoa vastaa vakuudettomissa luotoissa se, että siellä on vastaavasti luoton takaisinmaksun poisjäämisen todennäköisyys, joka hinnoitellaan sitten korkeammassa korossa. Eli tässä ei tarvitse sellaisenaan olla mitään epäilyttävää, tässä niin sanotussa vakuudettomassa luottomarkkinassa. Toisaalta joissain tapauksissa ne heijastavat kyllä sellaisia kotitalouksien erilaisia elämänhallinnan ja velkakierteen ongelmia, joihin voisikin olla hyvä, että lainsäätävä puuttuu jonkinlaisella sääntelyllä, joka ehkä pakottaa sitten suunnittelemaan oman kotitalouden taloutta uudelleen.

No, tämä oli säädetty voimaan tähän vuodenvaihteeseen asti, ja nyt tällä uudella esityksellä tätä jatketaan edelleen tämän epidemian vuoksi ensi vuoden syyskuun loppuun. Tässä ideana on ollut se, että kun moni kotitalous ja yritys todennäköisesti epidemian aikana joutuu maksuvaikeuksiin, niin koetetaan helpottaa tällaisten kotitalouksien ja yritysten tilannetta määräämällä, että se korko, jolla tällaisessa tilanteessa joudutaan lisäluottoa ottamaan, ei ylittäisi 10:tä prosenttia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 161/2020 vp

No, tässä tämä tarkoitus on hyvä, mutta samalla täytyy rehellisesti myöntää, niin kuin tässä mietinnössäkkin hyvin selvästi sanotaan, että meillä ei ole kovin hyvin tietoa siitä, onko tämä toiminut tarkoitetulla tavalla. Ilman muuta on niin, että tilastoidussa vakuudettomien luottojen luottotietokannassa näkyy tämä lainsäädäntö niin, että nämä entisen säädöksen mukaiset, maksimissaan 20 prosentin vakuudettomat luotot ovat merkittävässä määrin kadonneet ja jonkin verran niitä on siellä 10 prosentissa. Sen sijaan meillä ei ole tietoa siitä, tarkoittaako tämä todella sitä, että joku, joka muuten olisi saanut luottoa 20 prosentilla, todellakin sitä nyt on saanut 10 prosentilla, ja ainakin johtavat tätä asiaa arvioineet talous- ja rahoitusalan professorit arvelevat, että tässä voi olla kysymys suuressa määrin tai kokonaan siitä, että osa kotitalouksista on nyt joutunut kokonaan luottomarkkinoiden ulkopuolelle, eli eivät saa enää luottoa, ja se ihmisjoukko, joka nyt saa vakuudettomia luottoja, on kerrassaan toisenlainen ja koostuu ehkä sellaisista, jotka muutenkin olisivat saaneet luottoa tällä alle 10 prosentin korolla.

No, tämä ei tarkoita vielä, että se, mitä tässä oli tähän mennessä säädetty, olisi kelvoton, mutta sitä pitää kuitenkin arvioida tätä epävarmuutta vasten. Me emme siis kovin paljon tiedä. Se, että jotkut kotitaloudet ovat nyt jääneet kokonaan ilman haluamaansa luottoa, on asia, jolla on varmaan sekä myönteistä että kielteistä sisältöä. Ja yksi myönteinen sisältö voisi olla se — jos me täällä eduskunnassa omaksumme jonkinlaisen paternalistisen tai maternalistisen ajatuksen siitä, että holhoamme ihmisiä parempaan elämään heidän omien pyrkimystensä vastaisesti — että näissä kotitalouksissa saattaa olla sellaisia velkakierteessä olevia ihmisiä, jotka esimerkiksi peliriippuvuuden tai päihderiippuvuuden tai jonkin muun syyn vuoksi eivät kykene saamaan omaa talouttaan hallintaan.

Tässä kuulemisessa tuli esille se tiedonpalanen, että merkittävällä osalla tämän niin sanotun Takuusäätiön asiakkaiksi tulevilla ihmisillä todella merkittävin syy niihin ongelmiin, joihin ne ihmiset ovat joutuneet, on pelivelka. Tämä on erittäin tärkeää tietoa, jos ajatellaan myös meidän vastaisia rahapelisäädöksiämme tässä salissa.

Toisaalta on myös varmasti niin, että on kotitalouksia, joille olisi hyvä, että he saisivat luottoa, vaikka sen korko ylittäisikin 10 prosenttia ja olisi sen alle 20 prosenttia. Esimerkiksi on sellaisia kotitalouksia, joilla on vanhoja luottoja vaikkapa 60:n tai 40 prosentin korolla, ja heille ehkä onnistuisi jonkinlainen uudelleenjärjestely vaikkapa 15 prosentin korolla, mutta ei enää tällä 10:n. Ja joillekin kotitalouksille silloin, kun kysymys on pienistä luotoista, joissa ne euromäärät eivät ole kuitenkaan suuria, nämä vakuudettomat luotot voivat olla hyvä tie eteenpäin. Eli tällä on todennäköisesti myös hyvinvointikustannus. Ja näissä tapauksissa voi käydä niin, että kotitaloudet joutuvat sitten turvautumaan muihin keinoihin tai joutuvat ulosoton kohteeksi. Jotkut ovat hakeneet luottoa ulkomaisilta rahoituslaitoksilta, jotkut ovat joutuneet jopa petoksen kohteeksi, mutta määrällisesti me emme tiedä näistä kovin paljon.

Arvioimme kuitenkin, että vaikka tämän hyödyt ovat epäselvät, niin ei ole oikeastaan näyttöä siitä myöskään, että tästä olisi haittaa, ja päädyimme sitten esittämään hallituksen esityksen mukaisesti tämän säännöstelyn jatkamista. Täällä on kuitenkin lausumaehdotus, jonka sisältö on se, että sitten, kun olot ovat normalisoituneet, valtioneuvosto arvioi huolellisesti parempaan tietopohjaan ja analyysiin nojautuen sen, onko tarvetta pysyvämpään lainsäädäntömuutokseen. Näin, arvoisa puhemies. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 161/2020 vp

15.25 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Näistä tällaisista yli 10 prosentin, noin 20 prosentin koroista kyllä käytetään aika usein nimeä pikavippi, vaikka oikeasti pitäisi puhua koronkiskonnasta.

En pidä sen enempää puhetta näistä hyvistä ja huonoista puheista, mutta täytyy valio-kunnan puheenjohtajan puheeseen sen verran puuttua vielä, että jos joku tällä hetkellä ei saa alle 10 prosentilla rahoitusta, niin kyllä silloin pitää hälytyskellojen soida, elikkä kyllä se on se porukka juuri, mikä todennäköisesti omista rahoistaan ei osaa pitää huolta, jos joutuu ottamaan 20 prosentin korkoja. Näin ollen näen sen asian kyllä niin, että ehkä me autamme kuitenkin sitten enemmän niitä kuin sitten sellaisia, kenellä voisi olla 40 prosentin korkoja.

Olenkin tosiaan tästä jo keväällä tehnyt lakiehdotuksen, ja se näkyy olevan tuossa mukana vieressä, ja nyt tosiaankin, kun toista kertaa jo tätä jatketaan, niin tässä tietysti kyllä helposti jo jokainen näkee, että tämän olisi ehkä hyvä olla pysyvä käytäntö, koska kyllä meillä on siihen hyvätkin mahdollisuudet, ja tuskinpa me siinä kauheasti teemme huonoja päätöksiä kansan kannalta. — Kiitoksia.

15.27 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia satelee, kun on kiitosten aika: tahdon kiittää hallitusta tästä lakiesityksestä.

Ehdotuksen mukaan jatkettaisiin tilapäistä 10 prosentin korkokattoa, joka koskee muita kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevan luvun soveltamisalaan kuuluvia luottoja paitsi hyödykesidonnaisia luottoja. Korkokattoa koskevan sääntelyn tehokkuuden varmistamiseksi myöskään luotosta perittyjä maksuja ei saisi korottaa sääntelyn voimassaoloaikana. Vaikka velkaantuminen itsessään ei vielä merkitse vaikeuksia suoriutua velvoitteiden hoitamisesta, täytyy muistaa, että Suomessa on erittäin monella jo nyt maksuhäiriö, ja velkaa velan päälle ei ole mikään ratkaisu missään nimessä. On täysin kestämatöntä, että velkaantuneelle ihmiselle myönnetään lisää velkaa aivan järkyttävillä koroilla. Tämän on yksinkertaisesti loputtava.

Arvoisa puhemies! Koronavirusepidemian toinen aalto on alkanut, ja uusia rahoitustoimia on jouduttu tekemään. Näyttää ilmeiseltä, että koronavirus tulee heijastumaan kuluttajan arkeen ja talouteen ainakin pitkälle ensi vuoteen. Tämän johdosta myös lain olisi tarpeen olla voimassa vielä useita kuukausia ja mahdollisuuksien mukaan siten, että väliaikaisen lain voimassaolon päättymisen ja mahdollisien uusien sääntelykeinojen väliin jää mahdollisimman lyhyt aika. Tämän johdosta ehdotetaan, että väliaikainen laki olisi voimassa 30. syyskuuta 21 saakka.

Itse olisin valmis poistamaan tuon päivämäärän ja tekemään laista pysyvän. Toivon todelikin, että hallitus pohtii vakavissaan tätäkin vaihtoehtoa. Tahdon myös mainita, että kaikki pikavipit ja vastaavat voitaisiin puolestani poistaa kokonaan. Jos tämänkaltaiseen ratkaisuun eivät rahkeet riitä, niin toivoisin kuitenkin, kuten mainitsin, että korkokattoesityksestä tulisi pysyvä. Esimerkiksi edustaja Laakso, kuten äsken mainitsi, on tehnyt kyseisestä asiasta erinomaisen lakialoitteen, jota ehdottomasti kannatan.

Arvoisa puhemies! Toteaisin myös tähän loppuun jonkin verran työnantajaroolia tehneenä, ja teen sitä edelleenkin: eihän työnantajakaan voi työntekijän määräaikaaisuutta jatkaa ja jatkaa koko ajan ilman painavaa syytä. Peilaisin tässä vähän samaa asiaa teille, arvoisa hallitus: eihän näinkään hyvää lakiesitystä pitäisi voida jatkaa määräaikaisena ilman painavaa syytä, vaan siitä pitäisi tehdä vakituinen. Ihmisten haavoittuvuutta ei saa kukaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 161/2020 vp

milloinkaan käyttää hyväkseen. Ja älytön velkaantuminen on tässä se syy, miksi tästäkin lakiesityksestä pitäisi tehdä vakituinen. — Kiitos.

15.29 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Tuossa en ajanpuutteen vuoksi kommentoinut tätä edustaja Laakson lakialoitetta, jonka mukaan tämä olisi ulotettava myös näihin hyödykesidonnaisiin luottoihin, jotka syntyvät siis erilaisilla luottokorteilla, kun ihmiset hankkivat tavaroita ja palveluksia. Tätä on arvioitu ihan vakavasti — tätä ei todellakaan ole sivuutettu vähällä — mutta johtopäätös oli, että ne ovat ensiksikin luonteeltaan oikeudellisesti hyvin toisenlaisia, koska niihin liittyy se luotottajan ja sen tavarain tai palveluksen toimittajan yhteisvastuu siitä tilanteesta. Sen lisäksi ne olisivat todella saattaneet tässä tilanteessa järkyttää niitä maksamistapoja, joihin kotitaloudet ovat hyvin sopeutuneet ja jotka ovat olennainen osa kotitalouksien toimintatapaa. Eli vakaasti harkittuamme päädyimme hylkäämään tämän lakialoitteen.

Näistä pikavippitapauksista, joita näin kutsutaan, kannattaa kuitenkin muistaa, että ne ovat usein euromääräisesti aika pieniä. Jos on vaikka 1 000 euron lyhytaikainen velka, niin siitä 20 prosenttia on 200 euroa, ja silloin siitä, että joutuu ulosottoon, kun ei enää saa lisäluottoa, tai joutuu käyttämään vaikka tätä niin sanottua kanikonttoria, panttilainaamoa, tosiasiassa ne euromäärät saattavat sitten kuitenkin tulla korkeammiksi. Eli aina kun joudutaan oikeudelliseen perintään, niin silloin kulut saattavat olla korkeampia, ja tämä on ollut yksi keskeinen perustelu myös sille, että ei pidä suin päin lähteä säätelemään korkoa hyvin alas. Tämäkin lainsäädäntö on saattanut jo johtaa siihen, että jotkut kouluttajat joutuvat sitten ottamaan suurempia vakuudettomia luottoja kuin mihin muuten olisivat ryhtyneet.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 234/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 21/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.